

Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ Α΄	15
Κεφάλαιο 1 – Εισαγωγή	17
1.0 Εισαγωγή	18
1.1 Το αντικείμενο της διερεύνησης.....	18
1.2 Η αφορμή της διερεύνησης.....	18
1.3 Η σκοπιμότητα της διερεύνησης	18
1.4 Μεθοδολογία της διερεύνησης	19
Βιβλιογραφικές αναφορές	21
Κεφάλαιο 2 – Πρώιμη αξιολόγηση του ορεινού τοπίου από τον νεότερο δυτικό πολιτισμό: Διαφωτισμός, ανάπτυξη του Ρομαντισμού	23
2.0 Πρώιμη αξιολόγηση του ορεινού τοπίου από τον νεότερο δυτικό πολιτισμό: Διαφωτισμός, ανάπτυξη του Ρομαντισμού	25
2.1 Ο Διαφωτισμός	26
2.2 Ρομαντισμός.....	27
2.2.1 Το Γραφικό.....	31
2.3 Οι πρώτες εκφάνσεις της νεοτερικής ορειβασίας	33
Βιβλιογραφικές αναφορές	37
Κεφάλαιο 3 – Νεωτερικές και σύγχρονες τάσεις στην αξιολόγηση του ορεινού τοπίου και της ορεινής περιήγησης	39
3.1 Επαναπροσδιορισμός των παλαιότερων ρομαντικών αντιλήψεων από τους διανοητές του 19ου αιώνα.....	42
3.1.1 John Ruskin: Η συναισθηματική αλήθεια των βουνών.....	42
3.1.2 Eugène Viollet-le-Duc.....	46
3.2 Η «υποταγή» του βουνού.....	47
3.2.1 Leslie Stephen	49
3.2.2 Ο Ελβετός ζωγράφος Ferdinand Hodler	50
3.3 Ακτιβισμός – προστασία και διαχείριση ορεινών περιοχών	51
3.3.1 John Muir	51
3.3.2 Οι θεσμοθετήσεις για την προστασία των ορεινών περιοχών.....	53
3.3.3 Η διέξοδος της αστικής κοινωνίας	55
3.4 Ο 21ος αιώνας.....	59
Βιβλιογραφικές αναφορές	62
Κεφάλαιο 4 – Το πολιτισμικό υπόβαθρο των ορεινών περιοχών	65
4.0 Το πολιτισμικό υπόβαθρο αναφοράς των ορεινών περιοχών.....	67
4.1 Η ανθρωπογενής προσέγγιση: Η αντίληψη της εικόνας του βουνού	68
4.2 Το σπίτι στο βουνό	70

4.3 Πολιτισμικό υπόβαθρο	74
4.4 Αντίκτυπος του ορεινού τουρισμού	75
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	80
Κεφάλαιο 5 – Πεζοπορία, ορειβασία και επιπλέον σύγχρονες ορεινές δραστηριότητες	81
5.0 Πεζοπορία, ορειβασία και επιπλέον σύγχρονες ορεινές δραστηριότητες	82
5.1 Ορειβασία – πεζοπορία και νέες ορεινές δραστηριότητες.....	82
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	89
Κεφάλαιο 6 – Η αρχιτεκτονική υποστήριξη ως μέσο ερμηνείας του ορεινού τοπίου και του χαρακτήρα της ορεινής περιήγησης και αναψυχής.....	91
6.0 Η αρχιτεκτονική υποστήριξη ως μέσο ερμηνείας του ορεινού τοπίου και του χαρακτήρα της ορεινής περιήγησης και αναψυχής	92
6.1 Ορειβατικά καταφύγια.....	93
6.1.1 Πρώιμα καταφύγια	94
6.1.2 Υποστήριξη της ορειβασίας	98
6.1.3 Αλλαγή κλίμακας	101
6.1.4 Πειραματισμός, προκατασκευή, αυτοαναφορικότητα	103
6.1.5 Νέος χαρακτήρας ορεινής αναψυχής, τεχνολογική εξέλιξη, περιβαλλοντική ευαισθησία	107
6.2 Χιονοδρομικά κέντρα – ορεινά θέρετρα	116
6.2.1 Θέρετρα πρώτης γενιάς	117
6.2.2 Το νεωτερικό όραμα.....	118
6.2.2.1 Θέρετρα δεύτερης γενιάς και η εμφάνιση του μοντερνισμού στις Άλπεις.....	118
6.2.2.2 Η επανερμηνεία του αλπικού χαρακτήρα	124
6.2.2.3 Θέρετρα τρίτης γενιάς – μαζικός τουρισμός – Station Intégrée	127
6.2.3 Θέρετρα τέταρτης γενιάς.....	135
6.2.4 Η προσαρμογή των χιονοδρομικών κέντρων και η υποστήριξη των νέων μοντέλων τουρισμού	138
6.2.4.1 Η προσαρμογή των χιονοδρομικών κέντρων.....	138
6.2.4.2 Νέες μορφές υποστηρικτικών δομών στο ορεινό τοπίο.....	142
6.2.4.3 Μια νέα μορφή κατάκτησης	145
6.2.4.4 Το νέο πλαίσιο υποστήριξης της ορεινής αναψυχής.....	147
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	149
Κεφάλαιο 7 – Πρώτος κύκλος συμπερασμάτων – Η διεθνής ανασκόπηση	155
Βιβλιογραφία κεφαλαίων 1 έως 7	160
ΜΕΡΟΣ Β΄	167
Κεφάλαιο 8 – Το παρελθόν και η σύγχρονη πραγματικότητα των ελληνικών ορεινών περιοχών.....	169
8.0 Το παρελθόν και η σύγχρονη πραγματικότητα των ελληνικών ορεινών περιοχών	170
8.1 Η γεωπολιτική και οικονομική σημασία του ελληνικού ορεινού χώρου, στο εύρος της ιστορίας του ελληνικού, βαλκανικού και ευρύτερου γεωγραφικού πεδίου.....	171
8.2 Η πολιτισμική και πολιτιστική σημασία του ελληνικού ορεινού χώρου.....	172
8.3 Ιστορία και παράδοση.....	173

8.3.1 Η επινόηση της παράδοσης.....	177
8.3.2 Η συσχέτιση της παράδοσης με το φυσικό υπόβαθρο και το ενδιαφέρον της ελληνικής διανόησης για αυτήν.....	179
8.3.3 Παράδοσης προσέγγιση θετική.....	181
8.3.4 Η διαρκής υπέρβαση της παράδοσης στον ελληνικό γεωπολιτικό χώρο γενικά και στις ορεινές περιοχές ειδικότερα: χερσαίες διαδρομές και πλεύσεις θαλάσσιες.....	184
8.4 Το ορεινό πολιτισμικό τοπίο του ελληνικού χώρου παγκόσμια σημαντικό.....	185
8.5 Η εγκατάλειψη της παράδοσης και η υποβάθμιση της ιστορίας των ορεινών περιοχών στη μεταπολεμική Ελλάδα.....	187
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	191
Κεφάλαιο 9 – Η παγκόσμια εμβληματική αναφορά στην ορεινή Αρκαδία	195
9.1 Η σημερινή αναγνώριση της ποιότητας του αρκαδικού τοπίου και η πρόταση συγκρότησης επάλληλων φυσικών και πολιτισμικών δικτύων περιήγησης: το Menalon Trail και τα πιθανά παλίμψηστα επισκεψιμότητας στην ορεινή Αρκαδία.....	197
9.1.1 Η Αρκαδία και το φυσικό της υπόβαθρο: το έδαφος, η βλάστηση, το κλίμα.....	198
9.1.2 Η γενική πολιτισμική και η ειδικότερη χωρική, τοπιακή προσέγγιση του «παλίμψηστου»	202
9.2 Ανώνυμη ελληνική αρχιτεκτονική και αρκαδική εντοπιότητα: το ελληνικό «Τολέδο»	205
9.3 Κοιτώντας πίσω: Αρκαδία και ελληνική αρχαιότητα – Αρκαδία και βυζαντινός πολιτισμός – Αρκαδία και οι επιρροές που μεταφέρονται χρονικά και γεωγραφικά.....	205
9.3.1 Η Διοτίμα, ο Πλάτων και ο ρομαντικός Υπερίων.....	207
9.3.2 Ο Goethe, ο Faust και η Ωραία Ελένη στην Αρκαδία.....	210
9.4 Από τον Βιργίλιο στον Nicolas Poussin και στη νεωτερική πολιτική απαίτηση: Αρκαδική υπόσχεση σωματικής ευδαιμονίας και πολιτικής ελευθερίας.....	212
9.4.1 Ελληνικής ανεξαρτησίας αρκαδικό εγκώμιο	213
9.4.2 Ωστε το Μαϊνάλο δεν προτείνεται για ορεινή πεζοπορία μόνο	214
9.5 Συγκροτώντας την πρόσβαση στην Αρκαδία με βάση μία περιηγητικά σημαντικότερη αλλά υποβαθμισμένη σήμερα διαδρομή.....	215
9.5.1 Η κήρυξη της σιδηροδρομικής διαδρομής κεντρικής Πελοποννήσου ως μνημείου της UNESCO	216
9.5.2 «Εν κινήσει» ξενάγηση και διδασκαλία στη σιδηροδρομική διαδρομή κεντρικής Πελοποννήσου, με μετατροπή και επανάχρηση των σιδηροδρομικών βαγονιών.....	220
9.6 Αρκαδία, η πρόκληση: Τουριστικό place branding, διδακτικές περιηγήσεις και υποδείξεις πολιτισμικής, πολιτιστικής και πολιτικής συνείδησης	221
9.6.1 Παραμένοντας στο αρκαδικό πολιτισμικό τοπίο	221
9.6.2 Επεκτείνοντας την τοπιακή ακτινοβολία της Αρκαδίας: Στυμφαλίδες Όρνιθες, Ηράκλειοι τοπιακοί άθλοι και σύγχρονες πολιτισμικές παρεμβάσεις	223
9.6.3 Ο ημίθεος και οι συμβολικές, μυθικές παρεμβάσεις του στον άγριο φυσικό τόπο.....	224
9.7 Η ορεινή περιήγηση ως αφορμή διδακτικών και ερευνητικών ακαδημαϊκών προσεγγίσεων.....	224
9.8 Διδακτικές πεζοπορίες: από την Αρκαδία στην Ευρώπη, από τα ορεινά μονοπάτια του τραγοπόδη θεού στα ξένα πεζοπορικά παραδείγματα	230
9.8.1 Τα μονοπάτια ορεινών διαδρομών και δασικών εκτάσεων: Κατηγορίες μονοπατιών ...	232
9.8.2 Περιπατώντας σε παραδειγματικά μονοπάτια της Ευρώπης.....	234
9.8.3 Παραδείγματα από άλλα ελληνικά μονοπάτια.....	237

9.9 Menalon Trail εστί.....	239
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	243
Κεφάλαιο 10 – Η οργάνωση δικτύων ορεινής περιήγησης και επισκεψιμότητας: Το παράδειγμα της οργάνωσης διαδρομών περιήγησης στα οικολογικά ορεινά πάρκα του νομού Ευρυτανίας.....	247
10.0 Πρόταση διαδρομών και σχεδιασμού των κομβικών σημείων τους, σε τέσσερα ορεινά οικολογικά πάρκα στην περιοχή του Δήμου Καρπενησίου.....	249
10.1 Ειδικό αντικείμενο της πρότασης ο σχεδιασμός παραδειγματικών διαμορφώσεων σε κομβικά σημεία στα οικολογικά πάρκα του Δήμου Καρπενησίου.....	250
10.2. Γενικότερο αντικείμενο της πρότασης: η συγκρότηση της τοπιακής, περιβαλλοντικής-πολιτισμικής ταυτότητας της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Καρπενησίου.....	251
10.3 Η σκοπιμότητα της πρότασης: «Το δικό μου ‘νησί’ είναι το Καρπενήσι»	251
10.4 Η μεθοδολογία της πρότασης: Γενικές θέσεις για τη συγκρότηση της πρότασης.....	257
10.4.1 Η συσχέτιση της ταυτότητας της περιοχής με την πολιτισμική τοπιακή της ποιότητα και με την οικοτουριστική προσέγγιση.....	258
10.4.2 Η φυγόκεντρη ανάπτυξη των δράσεων και ο σχεδιασμός χωρικού δικτύου φυσικών και πολιτισμικών αναφορών.....	258
10.5 Η μεθοδολογία της πρότασης: Ειδικότερες θέσεις για τη μεθοδολογία του χωρικού σχεδιασμού	259
10.5.1 Η απαίτηση της ανάδειξης των φυσικών ποιοτήτων και η στρατηγική των ελάχιστων, αντιστρεψίμων δομικών παρεμβάσεων	259
10.5.2 Τελευταία μεθοδολογική απαίτηση: Η έμφαση στην «ελαστικότητα», τη δυνατότητα μετατροπής και την επεκτασιμότητα των προτάσεων.....	260
10.6 Επιμένοντας στις καινοτομικές κατευθύνσεις της πρότασης	260
10.7 Περιγράφοντας αναλυτικά τις επιμέρους διαμορφώσεις και τις κατασκευές της πρότασης.....	262
10.7.1 Στέγαστρο με βρύση, ποτίστρα και χτιστό καθιστικό: παράδειγμα εφαρμογής στο οικολογικό πάρκο Καρπενησιώτη.....	263
10.7.2 Στέγαστρο σε εσοχή με βρύση και χτιστό καθιστικό: παράδειγμα εφαρμογής στο οικολογικό πάρκο Καρπενησιώτη.....	265
10.7.3 Το «Σπίτι του Κυνηγού»: Παράδειγμα εφαρμογής στο πάρκο Φουρνάς.....	266
10.7.4 Ελαφρά κατασκευή αναψυκτήριου: παράδειγμα εφαρμογής στο πάρκο Πάντα-βρέχει.....	267
10.7.5 Στέγαστρο στο όριο του γκρεμού: παράδειγμα εφαρμογής στο πάρκο της Αγίας Βλαχέρνας, πάνω από την «παραλία» Βλαχέρνας	269
10.7.6 Στέγαστρο σε πρόβολο πάνω από γκρεμό: παράδειγμα εφαρμογής στο πάρκο Πάντα-βρέχει.....	270
10.7.7 Παρατηρητήριο-πύργος: παράδειγμα εφαρμογής στο πάρκο Πάντα-βρέχει	271
10.7.8 Εναλλακτική κατασκευή αναψυκτηρίου με συσχετισμό ελαφρών και λιθόκτιστων τμημάτων: παράδειγμα εφαρμογής στο πάρκο Βλαχέρνας.....	272
10.7.9 Προτάσεις στοιχείων σήμανσης για τοποθέτηση σε κομβικά σημεία των διαδρομών ορεινής περιήγησης	274
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	275
Κεφάλαιο 11 – Ηλείου εγκώμιο: ορεινοί δρόμοι, δίκτυα πολιτισμού και τόποι ανεξαρτησίας.....	277

11.1 Η σταθερότητα της ορεινής παράδοσης και οι δρόμοι της ορεινής διείσδυσης και μεταβολής: από τη βιοτεχνική άνθηση στο Συρράκο στη μουσική σύνθεση του «Γαλάζιου Δούναβη»	279
11.2 Η Σουλιώτικη συμπολιτεία και η πολιτική της αναγνώριση από τον νεότερο δυτικό πολιτισμό: ο Μάρκος Μπότσαρης στο Παρίσι και το Στρασβούργο	280
11.2.1 Η νεότερη πολιτική επιρροή των αρχαίων ελληνικών πολιτικών ηθών και η συγκρότηση του Φιλελληνισμού.....	282
11.2.2 Το αίτημα της σύγχρονης, διεθνούς ιστορικής και πολιτικής προβολής των αναφορών στην Ελληνική Επανάσταση και στο Σούλι	283
11.2.3 Η ρομαντική αναφορά στο ορεινό τοπίο ως δείγμα πολιτισμικής καθαρότητας και πολιτικής ευγένειας: φυσική «υψηλή» ακεραιότητα και «υψηλό» πολιτισμικό και πολιτικό ήθος	285
11.3 Συνοπτική παρουσίαση των βασικών κατευθύνσεων ανάδειξης, προβολής και προώθησης της ταυτότητας του πολιτισμικού τοπίου γενικά και της περιοχής του Σουλίου ειδικότερα	288
11.4 Οι Σουλιώτες, οι Highlanders και ο Γουλιέλμος Τέλλος.....	302
11.5 Επιστρέφοντας στο τοπίο του Αχέροντα: τοπιακή παρέμβαση στη Λάκκα Σουλίου, στις πηγές του Αχέροντα, με έμφαση στην επεξεργασία της φύτευσης.....	305
11.6 Η υπερτοπική διάσταση και η πολιτισμική διασπορά των ορεινών πληθυσμών της Ηπείρου.....	308
11.7 Το δικό μας Πολυτεχνείο και το δικό μας Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕΚΔΕ), για την προστασία και την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών.....	314
11.8 Ακολουθώντας τους Βλάχους στις μετοικεσίες τους πέρα από τους ορεινούς τόπους της Ηπείρου.....	316
11.9 Ποιες προτάσεις λοιπόν;.....	319
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	322
Κεφάλαιο 12 – Καταληκτική σύνοψη σε θέση επιλόγου: δίκτυα ορεινής περιήγησης, πολιτισμική επισκεψιμότητα και καινοτομική ευφυής πρωτογενή παραγωγή.....	327
12.0 Η αλπική κατάκτηση και η «Ολύμπια» διάσταση του ελληνικού ορεινού πολιτισμικού τοπίου.....	329
12.1 Η απαράβατη προσέγγιση της πολιτισμικής ιστορίας και της πολιτισμικής ταυτότητας των τόπων, το δέλεαρ της ακαδημαϊκής περιήγησης και φιλοξενίας και το ενδιαφέρον για την καινοτομική ευφυή πρωτογενή παραγωγή.....	330
12.2 Καινοτομική ευφυής πρωτογενής παραγωγή	332
12.3 Μια ακριβέστερη εστιασμένη αναπτυξιακή πρόταση: Τα Φιλιατοχώρια της ορεινής Θεσπρωτίας.....	333
12.3.1 Η ταυτότητα του τόπου	334
12.3.2 Τα ισχυρά στοιχεία στήριξης για την πιθανή μελλοντική προώθηση των τεσσάρων οικισμών	340
12.3.3 Η αξιολόγηση Προγραμμάτων Ανάπτυξης	341
12.3.4 Πιθανές κατευθύνσεις ανάπτυξης και ανάδειξης.....	343
12.3.4 Συμπερασματικά για τα Φιλιατοχώρια.....	346
12.4 Το δέλεαρ της ακαδημαϊκής περιήγησης και φιλοξενίας.....	348
12.5 Η απαράβατη απαίτηση προσέγγισης, ανάδειξης και προβολής της πολιτισμικής ιστορίας και της ιδιαίτερης ταυτότητας των ελληνικών πολιτισμικών τοπίων... ..	349

12.6 ... ή μήπως θα έπρεπε να διεκδικήσουμε, εντονότερα, το διακρατικό και διεθνές τους ενδιαφέρον;	349
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	350
Βιβλιογραφικές πηγές 8ου έως και 12ου Κεφαλαίου	352